आखानः, [1]खनः-[A]आखनः-खानः, [2]आखः-आखरः-आखनिकः-
आखनिकवकः, खानः, चिखनिषः, चाखायः-चङ्खनः ;
खनितुम्, खानयितुम्, चिखनिषितुम्, चाखायितुम्-चङ्खनितुम् ;
खातिः, खानना, चिखनिषा, चाखाया-चङ्खना ;
खननम्, खाननम्, चिखनिषणम्, चाखायनम्-चङ्खननम् ;
[3]खनित्वा-खात्वा, खानयित्वा, चिखनिषित्वा, चाखायित्वा-चङ्खनित्वा ;
[4]प्रखाय-प्रखन्य, प्रखान्य, प्रचिखनिष्य, प्रचाखाय्य-प्रचङ्खन्य ;
खानम् २, } खानम् २, } चिखनिषम् २, }
खनित्वा२, खात्वा २, } खानयित्वा २, } चिखनिषित्वा २, }
[5]आखुः, [6]मुखम्, [7]खनिः. चाखायम् २-चङ्खनम् २ ; }
चाखायित्वा २-चङ्खनित्वा २; }

(340) "खर्ज पूजने च" (I-भ्वादिः-229. सक. सेट्. पर.)

चकारात् व्यथने । 'खर्ज मार्जने' इति क्षीरस्वामी ।

खर्जकः-र्जिका, खर्जकः-र्जिका, चिखर्जिषकः-षिका, चाखर्जकः-र्जिका ;
इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिक-व्यथनार्थककर्जतिवत् (169) ज्ञेयानि । [B]खर्जनम् ।

---

1. 'खनो घ च' (3-3-125) इति अकर्तरि कारके घः प्रत्ययः । सूत्रे चकारात् घञि 'खानः' इत्यपि भवति ।
2. 'खनेः डडरेकेकबका बाच्याः' (वा. 3-3-125) इति वचनेन ड-डर-इक-इकबकप्रत्ययाः क्रमेण भवन्ति । आखादयः खनित्रवाचकाः ।
3. 'उदितो वा' (7-2-56) इति क्त्वायामिड्विकल्पः । इडभावपक्षे आत्वे रूपम् ।
4. 'ये विभाषा' (6-4-43) इत्यात्वविकल्पः । तेन रूपद्वयम् ।
5. औणादिके [द. उ. 1-118] कुप्रत्यये, तस्य डिद्वद्भावाट्टिलोपे च रूपम् । आ=समन्तात् खनतीति आखुः=मूषकः ।
6. 'डम् खनेर्मुट् चोदात्तः [द. उ. 3-51] इति डम्प्रत्यये, मुडागमे च रूपम् । —'प्राक् खनो मुडुदात्तश्च ततोऽच प्रत्ययो भवेत् । प्रजासृजा यतः खातं तस्मादाहुर्मुखं बुधाः ॥' इति निरुक्तम्—' इत्यमरव्याख्यायां सुधायाम् ।
7. 'खनिकष्यञ्जसि—' [द. उ. 1-68] इति इः प्रत्ययः । खन्यते इति खनिः=आकरः । 'खनिः स्त्रियामाकरः स्यात्—' इत्यमरः ।

A. 'हृदयोदङ्कसंस्थानं कृतान्तानायसन्निभम् ।
शरीराखनतुण्डाग्रं प्राप्यामुं शर्म दुर्लभम् ॥' भ. का. 7-83.

B. 'अकर्जितोऽसौ हरिखर्जनोत्कधीः अजत्यशुव्रातमजेन तेजितम् ।
लसत्खजाकं व्रजमासदत् क्रमात् अखर्जितैरेजितचामरैर्हयैः ॥' धा. का. 1-31.